

CARTE ORANGE

EN DE ACCELERATED INTEGRATED METHOD

Een algemeen gedeelde ervaring is dat leerlingen Frans vaak moeilijk vinden en de Franse uitspraak lastig. De Canadese methode Accelerated Integrated Method (AIM) probeert hier iets aan te doen door te starten met het spreken van de taal, waardoor de spreekvaardigheid vanaf het begin wordt ontwikkeld. In het kader van haar afstudeeronderzoek aan de tweedegraads lerarenopleiding Frans probeerde Yvonne Blomjous-van der Velde te achterhalen wat de verschillen zijn tussen AIM en *Carte Orange*, een ‘traditionele’ leergang, en in hoeverre deze twee te combineren zijn.

Foto: Anda van Riet

YVONNE BLOMJOUS-VAN DER VELDE

Wanneer middelbare scholieren in de eerste klas Frans leren aan de hand van een traditionele leergang, zijn de meeste leerlingen in het begin zeer enthousiast. Veel leergangen beginnen met dialogues waarin de hoofdpersonen van het boek zichzelf voorstellen, vertellen hoe oud ze zijn, waar ze wonen enzovoort. De leerlingen kunnen deze vragen daarna ook stellen aan hun klasgenoten, iets wat ze graag doen.

Mijn ervaring is dat daarna de nadruk te veel en te vaak wordt gelegd op het toepassen van de grammatica en de juiste spelling. Het spreken van de taal verschuift meestal naar de achtergrond. Als een leerling dan na het eerste jaar naar Frankrijk op vakantie gaat,

verstaat hij niets van wat er wordt gezegd. Erger nog, hij kan zelf geen woord Frans uitbrengen en staat met zijn mond vol tanden. Hoe is dit mogelijk na zo'n honderd tot honderdveertig uur Franse les? De hoofdstukken in veel leergangen zijn thematisch opgebouwd, waardoor veel van het aangeleerde in hoofdstuk één verderop in het boek niet meer wordt herhaald. Het vocabulaire dat bij deze afwisselende onderwerpen hoort, verandert elk hoofdstuk, op een aantal terugkerende woorden en werkwoorden na.

Ik had al een paar jaar met verschillende leergangen gewerkt, toen ik op de Hogeschool van Amsterdam van de Accelerated Integrated Method (AIM) hoorde. Ik was direct enthousiast en het lukte mij mijn school, een kleine mavo-school, ervan te overtuigen de methode te

gaan gebruiken. Ik besloot (in overleg met mijn begeleidster) in mijn praktijkonderzoek de methode *Carte Orange*, die wij op dat moment in de eerste klas gebruikten, en de Canadese ‘spreekmethode’ AIM van Wendy Maxwell met elkaar te vergelijken.

Spreken en luisteren

Volgens het ERK (niveau A1–A2) moet een leerling onder andere een aantal eenvoudige zinnen en uitdrukkingen in de vreemde taal kunnen gebruiken (spreken) en kunnen verstaan en begrijpen (luisteren). De methode AIM gaat uit van Total Physical Response (TPR). De taal leer je het beste door hem te horen en door hem mee te spreken. Bij TPR wordt zo weinig mogelijk vertaald en wordt er uitsluitend in het Frans gesproken. Deze onderdompeling in de Franse taal is belangrijk, want alleen dan leren de leerlingen zich in de taal te redden. De enige

vertaalmanier die eigenlijk bij AIM is toegestaan is de zogenaamde sandwichmethode: *quand–wanneer–quand*.

Een ander zeer belangrijk element in de lessen zijn de gebaren die de Franse woorden ondersteunen. De docent ‘spreekt’ in principe altijd met behulp van gebaren. Hij of zij denkt als het ware hardop. Vertaalt de docent in het begin de gebaren naar Franse woorden en zeggen de leerlingen deze woorden na, na verloop van tijd kennen de leerlingen de gebaren met de woorden die daarbij horen en is het begrip van deze woorden gevormd. De docent hoeft dan nog nauwelijks mee te spreken.

Omdat de nadruk vanaf de eerste dag op het spreken van de Franse taal ligt, worden de woorden zonder Nederlands accent uitgesproken. Door te werken met verhalen en door onderwerpen met de leerlingen te bespreken uit het dagelijkse leven wordt de taal bete-

Omdat de nadruk vanaf de eerste dag op het spreken van de Franse taal ligt, worden de woorden zonder Nederlands accent uitgesproken

kenisvol. Wanneer er nieuwe woorden worden aangeboden, doen de leerlingen de gebaren mee. Dit helpt ze de gebaren en woorden te verinnerlijken. Ook bij bepaalde herhalingsoefeningen gebaren de leerlingen mee. Grammaticale elementen worden tijdens het spreken van elkaar onderscheiden door extra gebaren (infinitief, meervoud, verleden tijd et cetera). Na een aantal maanden gaan de leerlingen steeds vaker zelfstandig Franse zinnen formuleren. Dit wordt veel geoefend door het klassikale spreken, maar ook door zelf (of in tweetallen) zinnen en/of vragen te formuleren en de vragen die bij de verhalen horen te beantwoorden.

De praktijk heeft mij inmiddels wel geleerd om toch iets meer te vertalen dan AIM voorschrijft. Leerlingen bleven op een gegeven moment met zo veel vraagtekens zitten dat ze niet altijd begrepen wat ze in het Frans zeiden. Dit was voor hen zo frustrerend dat ik vanaf het tweede jaar met AIM wel vertaal als de leerlingen daarom vragen. Ook vraag ik tussendoor naar betekenissen in het Nederlands wanneer ik twijfel of het begrip wel is gevormd.

In de leergang *Carte Orange* worden de lessen in principe in het Nederlands gegeven, hoewel er aan het eind van ieder hoofdstuk een aantal *phrases clés* worden gegeven om de doeltaal toch als voertaal te kunnen gebruiken. Mijn ervaring is echter dat ik toch meestal Nederlands sprak, omdat leerlingen mij niet genoeg begrepen. Het principe ‘doeltaal–voertaal’ is mijns inziens bij een ‘traditionele’ leergang erg moeilijk vol te houden. Ieder hoofdstuk bevat wel wat spreekoefeningen (ook op de site bij de leergang), maar herhaling ontbreekt, waardoor de leerlingen het geleerde niet lang onthouden.

Lezen

Het ERK (A1–A2) stelt dat een leerling vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen moet kunnen begrijpen en eenvoudige teksten moet kunnen lezen. Lezen is een complex en belangrijk proces; het is de link

tussen spreken en schrijven. Uitgangspunt van AIM is dat leerlingen de woorden eerst moeten kunnen uitspreken en verstaan, alvorens ze de woorden in het Frans kunnen lezen. Alleen dan is de uitspraak authentiek. Bij AIM wordt de leesvaardigheid dus pas ontwikkeld nadat de taal mondeling is aangeboden in betekenisvolle contexten. Als het eerste verhaal wordt gelezen, zijn de leerlingen in staat de woorden daarvan zonder accent te lezen, omdat ze worden herkend.

In *Carte Orange* leren de leerlingen direct Frans lezen. Er is nog geen spreekvaardigheid ontwikkeld, waardoor veel woorden hardop worden gelezen met een Nederlandse uitspraak. Bekende voorbeelden hiervan zijn *c’est*, *suis* of *sans*: de eindletters worden vaak gewoon uitgesproken, om over de [i] uit *suis* maar niet te spreken.

1. Entry routine: *le rap d’entrée* (2 minuten)
2. Het weer, de datum (vijf minuten)
3. Docentgestuurde activiteiten – het aanleren van nieuw vocabulaire en het herhalen van oud vocabulaire (vijftien minuten)
4. IPG work: *independent partner/group work* – mondeling/schriftelijk werken in groepjes (twintig minuten)
5. Docentgestuurde activiteit – herhaling spreekvaardigheid (vijf minuten)
6. Leaving routine: het uitdelen van *les tickets* (drie minuten)

Voorbeeld van een AIM-les

Bij AIM lezen de leerlingen pas teksten nadat er voldoende is geoefend met het spreken en lezen van de woorden uit deze teksten

Schrijven

Het ERK (A1–A2) benadrukt de basisvaardigheden van het schrijven: een ansichtkaart of een persoonlijk briefje kunnen schrijven, het opschrijven van boodschappen, het invullen van een eenvoudig formulier enzovoort. Bij AIM lezen de leerlingen pas teksten nadat er voldoende is geoefend met het spreken en lezen van de woorden uit deze teksten. Door het lezen van de teksten – of dat nu verhalen, liedjes, raps of gedichten zijn – gaat de vocabulaire kennis omhoog en leren de leerlingen zinsstructuren begrijpen. Daarna wordt er pas een begin gemaakt met het schrijven van die woorden. De woorden die in de oefeningen worden ingevuld, zijn bekende woorden waarvoor al begrip is opgebouwd. Later worden creatieve schrijfoefeningen aangeboden.

In *Carte Orange* vullen de leerlingen vanaf het eerste hoofdstuk Franse woorden in de oefeningen in. Regelmatig is er geen begrip van het woord op het moment dat het wordt ingevuld. Woorden moeten worden opgezocht in de woordenlijsten. Begrip voor deze woorden wordt pas opgebouwd nadat de oefeningen zijn gemaakt, omdat de woordenlijsten na het maken van de oefeningen door de leerlingen worden geleerd.

Conclusie

De conclusie moge duidelijk zijn. Aan de ERK-eisen kan met de AIM-methode goed worden voldaan en er wordt eindelijk Frans gesproken in de Franse les. Hoewel ik zelf

nog geen AIM-ervaring heb met hogere klassen, hoor ik van collega's op andere scholen dat de leerlingen in de derde klas al veel begrip in de Franse taal hebben opgebouwd. Ze spreken, lezen en schrijven in de doeltaal en begrijpen zonder problemen het Frans van de docent.

Helaas kunnen er ook problemen optreden bij deze benadering, bijvoorbeeld wanneer een AIM-docent langdurig ziek wordt. Dit gebeurde op onze kleine school met twee docenten Frans, beiden met AIM-ervaring. Aangezien wij geen invaldocent Frans met AIM-ervaring konden vinden – de markt voor AIM-docenten in Nederland is momenteel nog niet zo groot – moesten wij met een paar klassen verder met *Carte Orange*. Zo bleven de leerlingen wel Franse les houden, maar zonder AIM. Het jaar daarop was het niet meer mogelijk in die klassen AIM weer helemaal op te pakken. De leerlingen waren veel gebaren kwijt en ook de vaardigheid die zij in het spreken hadden opgebouwd, was bijna geheel verdwenen.

Een ander probleem kan de klassengrootte zijn. In een klas met 32 leerlingen kan het erg moeilijk zijn om iedereen gemotiveerd te houden, vooral als er doubleurs in zitten die daarvoor niet met AIM gewerkt hebben en die zich in het diepe gegooid voelen.

Bij ons op school heeft de Franse les inmiddels een verandering ondergaan. Op dit moment werken we niet meer alleen volgens AIM, maar stemmen we AIM en *Carte Orange* op elkaar af. Dat wil zeggen dat we na een AIM-start met alleen spreken, uit *Carte Orange* lesjes en/of oefeningen halen die binnen de woordenschat en thema's passen die zijn aangeleerd. De leerlingen krijgen gewoon huiswerk op en leren dus ook de woordenlijsten en de grammatica. Zo wordt AIM afgewisseld met *Carte Orange*, maar blijft AIM wel een belangrijk onderdeel van de Franse les. Het spreken staat namelijk voorop. Tot nu toe geeft dit veel voldoening. ■

Voor meer informatie over AIM, zie <www.aimlanguagelearning.com>. U kunt contact opnemen met de auteur via <y.blomjous@wel-lant.nl>. Dit artikel vormt een bewerking van een praktijkonderzoek dat werd bekroond met de Prix d'Excellence van de Ronde Tafel Frans, een prijs bestemd voor aankomende eerste- en tweedegraads docenten.

binnenkort

Meertaligheid

Het Leiden Institute for Brain and Cognition organiseert op vrijdag 20 mei 2011 het symposium *Twee talen – één beTalen*, waarin recente ontwikkelingen op het gebied van meertaligheid centraal staan. Het symposium richt zich niet alleen op wetenschappers maar ook op ouders die van plan zijn hun kind op te voeden in meer dan één taal. Hoe kun je dit het beste doen? Zijn er verschillende strategieën? Wat zijn belangrijke elementen? Is het een slecht teken als een kind talen door elkaar gooit en soms binnen een zin switcht van de ene naar de andere taal? Is het te veel gevraagd van een jong kind om twee (of zelfs meer) talen te leren? Praktische vragen zoals deze zullen tijdens het symposium aan de orde komen. Bovendien zullen de sprekers praktische adviezen geven voor een meertalige opvoeding. Voor meer informatie, zie <<http://tiny.cc/ltn-libc>>.

Congres Academische Leraar

In 2009 heeft de minister van Onderwijs middelen beschikbaar gesteld voor een structurele versterking van de geesteswetenschappen in Nederland. Onder impuls van het Regieorgaan Geesteswetenschappen werken de betreffende faculteiten van de Nederlandse universiteiten inmiddels langs de lijnen van het rapport van de commissie-Cohen aan deze versterking. Ook versterking van de academische lerarenopleidingen in de geesteswetenschappen is aan de orde. Het tekort aan leraren moet worden bestreden, maar tegelijk moet ervoor worden gezorgd dat in de toekomst meer docenten beschikken over vakinhoudelijke bagage op academisch niveau. Uitstekend opgeleide leraren vormen immers een essentiële schakel in een kennis economie en in de cultuuroverdracht. Gezamenlijk willen de faculteiten ook het grote maatschappelijke belang van de geesteswetenschappen voor het onderwijs over het voetlicht brengen. Dat vraagt om een afstemming van de vakinhoudelijke eindtermen tussen de lerarenopleidingen en de faculteiten die deze vakinhoud produceren.

Daarom wordt op 26 en 27 april in Nijmegen een brede landelijke conferentie georganiseerd, vanuit de gedachte dat het Nederlandse onderwijs erbij gebaat is dat leerlingen in de toekomst weer vaker een academicus voor de klas aantreffen.

De conferentie begint met een impressie van de stand van zaken in opleidingsland. Wat wordt er gedaan en welke ontwikkelingen zijn te signaleren in de diverse faculteiten en de academische lerarenopleidingen? Welke vorderingen zijn er gemaakt in de drie pilots die door het Regieorgaan Geesteswetenschappen worden gefaciliteerd? Maar ook zal er ruimte zijn voor een grondige discussie over de vraag wat nu eigenlijk de meerwaarde is van de academisch geschoolde leraar. De tweede dag wordt per schoolvak bekeken hoe de relatie tussen de lerarenopleidingen en de universitaire vakdisciplines verder verbeterd kan worden vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid – dit om in de toekomst te zorgen dat weer vaker academici brood zien in een baan in het onderwijs. Aan het eind van de conferentie worden de bevindingen neergelegd in een convenant. Voor meer informatie, zie <www.ru.nl/congresacademischeleraar>.

agenda

9 april 2011, Studiedag Spaans, Cervantes, Utrecht, <www.levendetalen.nl>
15 – 19 april 2011, IATEFL Annual Conference and Exhibition, Brighton, <www.iatefl.org>
26 – 27 april 2011, Congres Academische Leraar, Nijmegen, <www.ru.nl/congresacademischeleraar>
27 april 2011, Kiliaanlezing 2011, Leiden, <balckenende@benik.nl>
14 mei 2011, Studiedag Italiaans, Amsterdam, <www.levendetalen.nl>
20 mei 2011, Twee talen – één beTalen, Conferentie Meertaligheid, Leiden, <<http://tiny.cc/ltn-libc>>
27 mei 2011, Honderdjarig bestaan Levende Talen, Amsterdam, <www.levendetalen.nl>

Studiedag Italiaans

Op zaterdag 14 mei organiseert de sectie Italiaans van Levende Talen haar jaarlijkse studiedag. Het onderwerp zal zijn: *didattica dell'italiano a stranieri in prospettiva ludica: principi di riferimento e strategie operative*. De gastspreker is Michele Daloiso, van de Università di Venezia Ca' Foscari. De studiedag wordt gehouden in het Italiaans Cultureel Centrum, Keizersgracht 564 in Amsterdam. Voor verdere informatie kunt u terecht op de site van de sectie Italiaans via <www.levendetalen.nl>.

Kiliaanlezing 2011

Het bekende Toponymisch Woordenboek (TW) uit 1960 van Maurits Gysseling staat sinds 2007 volledig doorzoekbaar online (<www.wulfila.be/tw>). Gysselings etymologieën werden bewust niet in die databank opgenomen. Ze zijn niet volledig, er is geen literatuurstudie verricht en Gysseling zelf vond ze niet essentieel voor zijn woordenboek. Maar ondertussen legden de makers een tweede databank aan om het TW ook etymologisch te ontsluiten. De etymologische inzichten werpen een nieuw licht op de middeleeuwse landschaps- en cultuurgeschiedenis van onder meer Antwerpen en Brugge. Professor Jozef van Loon onthult de bevindingen van het onderzoek op 27 april tijdens de Kiliaanlezing 2011 aan het Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden.

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot Jeroen Balkenende (<balkenende@benik.nl>), de secretaris van de Kiliaanstichting.

Op dit moment werken we niet meer alleen volgens

AIM, maar stemmen we AIM en Carte Orange op elkaar af